

NYEPORT • S8

Tv-spelsmaraton en vecka

HJO • S16

Öppen trädgård hos Ola

SKÖVDE • S10

Billy ger ut cd med västgötalåtar

BESÖKSNÄRING • S4

Evenemang lockade många

HJO • S16

Man åtalad för sexuellt ofredande

500

bilburna spelade bilbingo i solskenet på Ekvallen i Floby i onsdags kväll. **S17**

SPORT • S21

I dag börjar travfesten

TIBRO • S14

Skärpt övervakning mot felparkerare

KARLSBORG • S15

” Vi började förra året, och vi har några timmars aktivitet för barn och ungdomar varje dag.

Kikki Gustafsson på Karlsborgs camping

VÄDER • S36

Halvklart och uppehåll. 15 till 22 grader.

Statistiken döljer kvinnors olyckor

ARBETSMILJÖ. Männen i Östra Skaraborg råkar ut för flest arbetsolyckor visar statistik från Arbetsmiljöverket. Men statistiken visar bara antalet arbetsolyckor som resulterar i arbetsfrånvaro, vilket gör att många olyckor som

sker på typiskt kvinnodominerade arbetsplatser inte syns. – En olycka kräver inte alltid att man måste vara hemma från jobbet, menar Mariette Björk, huvudskyddsombud på Skaraborgs sjukhus i Skövde.

VAROLA. Lias kan känna ett skadedjur på 200 meters håll

GRANBARKBORRAR. Ett långt namn på krypet som orsakar skogsskador för miljoner varje år. Men Mikael Johansson har lärt tollaren Lias att markera när han känner lukten av en barkborre i en gran. På så vis kan skogsägaren ta bort trädet och få fullvärdet på virket. Lias får lek som belöning. **S6**

FOTO: ROLAND SVENSSON

Vi önskar alla våra kunder en skön sommar!

Våra öppettider under juli:

Vecka	mån-fre	lör-sön
27	10-18	STÄNGT
28-30	STÄNGT	STÄNGT
31	10-14	STÄNGT

tibrokök

Knistad Smedjan, Skövde
Tel 0500-27 27 27

Restaurang Sällskapet som är belägen i Skövdes vackra kulturhus har öppnat portarna efter en stor ombyggnad.

Välkomna prova oss! SÄLLSKAPET

SÄLLSKAPET I TRÄDGÅRDSGATAN/KULTURHUSET SKÖVDE 0500-41 19 12
NYBAKT BRÖD. MAT FRÅN SKARABORG & VÄRLDEN. AFTER WORK, FIKA.
UTSTÄLLNINGAR, PECHA KUCHA, VINOTEK, DAGENS LUNCH,
TÄGMAT TO GO...

Alltid massor av märkesvaror till halva priset!

Nu finns vi på Facebook

Rydéns OUTLET

LÅGPRIS med stil & kvalitet

Norregårdsv. 3, (granne med Dollarstore) Skövde
0500-41 60 09
Vard 10-19 Lörd 10-16 Sönd 11-16 • www.ryden.nu

VAROLA. Lönsamt samarbete mellan hund och människa

BELÖNING. Lias springer fram till ett träd och krasar för att visa Mikael Johansson att här finns det granbarkborrar. Nu kan Mikael knappa in koordinaterna med hjälp av gps:en och märka ut trädet med en snitzel. Lias belöning blir lek. FOTO: ROLAND SVENSSON

Barkborrens skräck

SKOGSSKADOR. Lias är en fyraårig tollare och Mikael Johansson en 33-årig timmerbilsförare. Tillsammans är de granbarkborrarnas skräck och kan förhindra skogsskador för miljoner.

De små barkborrarna ser ofarliga ut men orsakar skogsskador för miljarder.

Under ett år förstörs granskog för cirka 10 miljarder kronor bara i Götaland enligt Södra.

Men Anette Johansson i Småland utbildar hund och förare till att spåra upp dem så det blir möjligt att förhindra och lindra skadorna.

Det här hörde Mikael talas om när han letade efter hund.

- Jag tänkte att hittar jag en hund med bra egenskaper så vill jag gå den kursen.

Och förra hösten kom Lias till honom som utplaceringshund.

- Lias är en arbetshund och måste ha något att göra. Jag fick kontakt med Anette och sen har det gått som hejsan.

Lias och Mikael klarade certifieringsprovet i maj och är nu steg 3-certifierade som ett av endast tre ekipage. Totalt finns bara åtta hundar i hela Sverige. Ja, i hela världen.

Lias vädrar sig fram till barkborrarna

- Det är inte själva skalbaggen som han känner lukten av utan kommunikationsferromonerna, dofter som de sänder ut. Det är fyra

olika dofter som de sänder ut för att inleda attacken på ett träd.

Det låter som rena skräck- eller krigsfilmen när Mikael beskriver barkborrarnas attack på en gran.

Dödar granen

Först hittar hannar ett lämpligt offer. Väl där sänder de ut en doft som lockar till sig ännu fler hannar. Granen försöker försvara sig genom att producera kåda och terpenener, som är ett gift.

- När hannarna hållit på ett par dagar så skickar de ut nästa doft för att locka dit honorna.

Sedan blir det fest, de borrar gångar, suger näring ur granen och lägger ägg.

Den tredje doften är en kombinationsdoft som förstärker de två första.

- Den fjärde och sista doften signalerar "nu är det fullt här så nu får ni ta nästa träd".

Granen är full med barkborreägg. Föräldradjuren stannar i två-tre veckor, äggen är färdigutvecklade efter sex-åtta veckor och lämnar trädet, en ny armé är på marsch.

År vädret varmt och soligt hinna äggen utvecklas och angripa ännu ett träd, i annat fall övervint-

LEKEN

Han gillar lek mer än godis, han skulle gå genom eld för att få sin tennisboll.

Mikael Johansson om sin hund Lias

rar de och väntar på vårvärmen. Vanligtvis börjar de en ny attack i maj året efter.

Barkborren har en ettårig livscykel.

- För att döda en frisk gran krävs mellan 2000 och 5000 borrar och när de börjar borra i trädet drar de med sig blåsvamp och det är den som gör att virket blir värdelöst som timmer. Trädet dör när borrar gräver gångar och skär av närings-trådarna. Det är en fortgående process som tar ett par månader, de mest livskraftiga kanske överlever till nästa år. Om trädet dör under hösten finns ingen näring kvar till borrarerna.

Leken är belöning

Det mest kända motmedlet är att låta borrarernas skafferi vara tomt: ta bort stormfäld skog, leta efter barkborrarna i hyggescanter och nygallringar.

- Vi får lära oss hur man genom att karva i barken se hur långa gångar det finns, hur lång tid man har på sig att plocka ur träd ur skogen.

Med hjälp av Lias kan han sköta

Är skogsägaren snabbt ute och tar bort trädet innan barkborren förstört det får man ut fullvärdet på virket. Så fort trädet är avbarkat dör granbarkborren.

FOTO: ROLAND SVENSSON

av tio hektar, en hektar är 100x100 meter, i timmen.

De går i sicksack, 50-100 meter. I perfekta förhållanden med stadig vind och öppen mark har Lias känt barkborrar på nästan 200 meters håll.

- Det är det som är fördelen med hund, för att en människa ska se när trädet är angripet måste hon stå en halvmeter ifrån och titta på stammen. Då är det hopplöst att leta i skogen.

Lias tar sig fram till trädet och skallmarkerar om inte Mikael är precis i närheten. Sedan väntar Lias vid trädet och krasar på det när Mikael kommer fram.

Och sen är det belöning.

- Jag kör med lekbilöning, han gillar lek mer än godis, han skulle

gå genom eld för att få sin tennisboll.

Alla hundar som någon gång har vistats i skog med granbarkborren har känt lukten, men den är betydelslös för dem. Men Lias har lärt sig att lukten betyder lek.

- Jag är envis och tränar mycket, nästan tre gånger i veckan sedan januari.

Nu har Mikael startat ett litet företag och får in några kronor.

- Jag ser det som en hobby som jag får betalt för. Det är himla roligt att göra skillnad och kul att se erfaret skogsfolk bli imponerade av hur snabbt och effektivt det är.

Kerstin Uppström

0500-46 75 65

kerstin.uppstrom@sla.se